

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Historia Scholastica Magistri Petri comestoris sacre
scripture seriem breuem nimis [et] obscuram elucidans**

Petrus <Comestor>

Argentine, 1503

VD16 P 1829

De tobia. cap. j.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30892

Tobie

Sequuntur tituli capitulorum in histo-
riam tobie.

- De tobia, cap. j.
- De morte godolie, cap. ij.
- De descensu reliquiarum iude in egyptū, et
obitu hieremie, cap. iij.
- De captiuitate reliquiarū iude cap. iij.

Incipit historia tobie

Historia To-

bie exordium habuit in cap-
tuitate, et tribuū quā fe-
cit salmanasar. Quo po-
ste terminū habuerit nō

fat' elucet. Videt em' fm' lram' historie tobi-
as vixisse p' exordiu' hierim' et incendiu' tem-
pli. At em' in cantico suo Hierusalē ciuitas
dei castigauit te dñs: bñdic' deū in secula se-
culorū: vt reedificet tabernaculū suū in te, et
reuolet ad te oēs captiuos. In dieb' at' mor-
tis sue cū pdiceret filijs de reditu' captiuorū
ait, Terra deserta replebitur: et dom' dei q' i ca-
inēsa est iter reedificabit. Si p'o attēdam'
terminū vite Tobie filij Tobie fuit em' ter-
min' historie q' fuit ei termin' vite non inue-
niem' historia descendisse ad plus vltra tpa
iosie. Ponam' em' filiu' cū p'ie captiuatū se-
xto ano ezechie' anniculu' eē, xci' annis tm'
vixit. circa. xx. annū iosie mortu' est. Hāc hi-
storia trāstulit hieronym' de sermone chal-
deorū in latinū ad petidēz chromatij et helio-
dori episcopoz. Hāc historia iudei iter apo-
cripha ponūt Hieronym' tm' i. plogo suo dī-
cit iter agiographa

Qd si esset: tm' eēt in
tertio ordine cano-
nis veteris testamē-
ti. s; qz d' nullo ordi-
ne est: dicem' qz hie-
ronym' d'ffusi' acce-
pit agiographa, vt i-
cluderet etiā apocri-
faz q' vicina ē ligua
chaldeorū hebraico
fmoni, vt iusq; lin-
gue peritū loquacē hñs hieronym' quiscqd
ille hebreis p'bis exp'ssit: latino f'none expo-
sūt sub breui: et quasi vni' dīci labore,
De Tobia, Capitulum, I.

Viro Tobias

as ex
tribu
p neptalim fuit. Cūq; ceteri ad vlti-
mos aureos q's fecerat ieroboā
frent: ipse ascendebat in hierim' vt adoraret
deū israel. p'mittua et decimas fideliter offe-
rebat: ita vt in tertio anno profelitis et adue-
nis omnē ministraret decimationē: et in omni-
bus legē dei puer obseruabat. Fact' autem
vir accepit sibi vxorem annā de tribu sua: et
suscepit ex ea filiu' quem nomine suo voca-
uit Tobiam. Captus quidē cum vxore et filio
habitaui i ninive: et custodiuit aiām suā
ne p'taminaret in cibis gentiliū: sed et contri-
bules suos non custodientes se grauit' ar-
guebat. Et dedit illi dñs grām in oculis sal-
manasar. Qui dedit ei potestātē quocunq;
veller' ire ad captiuos, et circa eos facere qd
cunq; voluisset. Cūq; ambularet p' regionē
cū concaptiuis: monita dans salutis, deue-
nit in rages ciuitatē medoꝝ: inuenitq; in ea
quendā p'tribulem suū gabelū egentē, et rel-
quist' ei sub chirographo decē talenta argen-
ti: q' habebat ex his i quib' fuerat a rege ho-
norat'. Fortunio aut' salmanasar cū fili' ei'
sennacherib' filios isrl' haberet exosos, To-
bias p'solabatur eos: et gentis ministrabat.
Cūq; reuersus esset sennacherib' a iudea:
multitudie exercit' nocte ab āgelo p'cussa. fu-
gēs manū dñi irat' ml'tos hebreoz fecit oc-
cidit: quozūz corpora tobias sepeliebat. Qd
cū nunciatū esset regi tulit oēm substantiā e-
et euz iussit occidi. Tobias p'o fugiens cum
vxore et filio latuit: qz multi diligebāt eum.
Post, xlv. dies cū esset occisus rex a filijs su-
is: rediit tobias in domū suā: et restituta sūt
ei ablata. Porro in quodā die festo cū para-
tū esset prandiu' apud Tobia: dixit filio suo.
Vade et adduc aliq's de tribu nostra timen-
tes deuz vt comedāt nobiscū. Qui reuersus
nūciauit vnū de hebreis iugulatū iacere in
platea, et exiens Tobias ieiun' tulit oculū
te corp' in domū suam, et comedit panem in
luctu et tremore, et cū sol occubisset sepeluit
illū, et arguebat eū p'rimi sut dicētes. Qui'
rei causa interfici iussus es: et iterum sepelis
mortuos. S; Tobias magis timēs deū q's
regē sepulture occisoz sollicit' instabat. Co-
rigit aut' vt quadā die fatigatus a sepultura
domū rediens lactaret se iuxta parietē: et ob-
dormiuit, et ex nido hirudinū calida sterco

Historia libri

ra sup oculos eius inciderent: et factus est cecus.
Hoc autem permisit deus fieri ad eius probationem: et
ad exemplum patientie in posterum. Nam et
in omnibus benedixit deus: sicut beatus iob, et
primos suos insultantes ei increpabat dicens,
Nolite ita loqui: filii enim sanctorum sumus, et vi
tam illam expectamus quam deus daturus est fidelibus suis.
Anna uxor eius ibat ad textrinum
opus quotidie: et de labore manuum suarum
quod consequi poterat deferebat. Factum est autem
ut hodie accipiens detulisset domi: cuius balas
tium uir audiens ait Videte ne furtiuus sit.
Ad hec irata uxor respondit, Manifeste uari
na facta est spes tua: et elemosyne tue perierunt.
Et ingemuit tobias cum lachrymis dicens, Et
nunc domine secundum uoluntatem tuam fac mecum, et percipe
in pace recipi spiritum meum. Expedit enim mihi
moriri magis quam uiuere. Et ad eundem pertigit ut sa
ra filia raguel in ciuitate medorum audiret im
properium ab una ancillam suam, quam increpa
bat dicente sibi, Interfeceris uiros tuorum:
nunc quid occidere me uis sicut occidisti septem
uiros. Fuit enim tradita, uix, uirum, et demonis
um nomine asmodeus occidebat eos mortui in
gressi sunt ad eam. Ascendit ergo sara in superius
cubiculum domus sue: et tribus diebus et noctibus
non manducans nec bibens: in oratione persistens
aiebat, Peto domine deus patrum nostrorum ut de
vinculo improperii huius absoluas me, aut
certe desuper terram eripias me. In illo tem
pore exaudite sunt preces amboꝝ in conspe
ctu domini, et missus est angelus raphael ut
curaret eos. Igitur cum tobias putaret se ex
auditum ut moreretur dicebat ad filium suum, Au
di filii mei uerba mea, et ea quasi fundamenta
in corde tuo constitue. Cum moriar sepelies
me: et honorem habebis matris tue dum ui
xerit. Mortuam circa me sepelies eam, sem
per in mente habeto dominum filium meum: et serua
mandata eius. De substantia tua fac elemo
synas, quia elemosyna ab omni peccato liberat:
et magnam prestat fiduciam coram deo omni
bus facientibus eam. Attende filii mei ab omni
fornicatione et a superbia: a qua sumpsit instium
omnis perditio. Consilium a sapiente percipere
a peccatoribus declina. Merces mercenarii
non maneat apud te. Noli timere filii mei: quia
pauperem uitam gerimus: sed multa bona habebimus
si timuerimus deum. Preterea scito
quia dedi gabelo decem talenta argenti in ra
ges, cuius chirographus penes me habeo.

Perquire ergo tibi fidelis uirum qui tecum eam salu
ua mercede sua ut restituas gabelo chirogra
phum suum: et ipse restituat tibi depositum. Tunc
egressus tobias inuenit iuuenem succinctum et
quasi ad iter paratum: ignorans quod angelus dei esset.
Cum accepisset ab eo quod omnem medorum regionem
non uisisset: et rages ciuitatem et gabelum habitam
tem in ea, introduxit eum ad patrem suum: et salu
tauit eum iuuenis dicens Gaudium sit tibi semper.
Qui respondit, Quale gaudium erit mihi quod lumen
celi non uideo, et uir iuuenis, Forti aio esto: in
proximo est ut a deo cureris. Et ait tobias,
Poteris producere filium meum ad gabelum? Qui
respondit, Ego ducam eum et reducam a te. Cum que
ret tobias ab eo tributum eius: et domum et nomen
respondit, Ex filiis israel ego sum: azarias ama
nue magni filius, quod totum secundum interpretationem
nominum uerum erat. Erat enim de angelis uidens
tibi deum, et erat azarias, id est adiutor, et filius ama
nue, id est glorie dei. Tunc paratis omnibus que erant
opus in uia: ambulauerunt ambo simul: et ca
nis secutus est eos. Mater autem flebat dicens
ad uirum, Baculum senectutis nostre tulisti: nunc
esset pecunia illa pro qua misisti eum, sufficiebat
nobis paupertas nostra, ut diuitias propter amorem
quod uidebamus filium nostrum. Et ait tobias, Noli
 flere: filius noster reuertetur ad nos saluus, credo
enim quod angelus dei bonus comitetur eum.
Porro illi duo prima mansione manserunt circa
castrum tigrim. Et exiit tobias ut lauaret
pedes suos: et piscis immanis egrediebatur
ut deuoraret eum, et timens tobias clamauit
dicens, Domine inuadit me. Et ait angelus, Appre
hende branciam eius et trabe eum ad te, et extrahit
eum in sicco et palpitabat ante pedes eius. Super
hunc locum dicit Beda, quod dum christus in cruce leua
ret pedes suos quod ambulabat super terram: adue
nit diabolus querens si quid peccati inueniret in eo.
Unde, Patet transfer calicem hunc a me. Tunc dicit
angelus ad tobiam, Exentera piscem hunc cor
pus eius: et fel et iecur repone tibi, ualere enim ad me
dicamenta. Tunc tobias preter piscem assauit et
comedit, preter hoc salisam secum tulit. Cuius sil
pgeret ait tobias, Azaria frater quod remedium
habet quod de pisce fluuii dixeris. Qui respondit, Parti
cula cordis super prunas posita fumo suo ex
trahat omne genus demonum a uiro uel muliere, nec
super his mirari debemus, cum fumus cuiusdam arboris
aduste eadem uim habet quod bibet. Cumque quies
set tobias ubi maneret nocte illa, Respondit an
gelus, Est hic raguel proinquus tuus bonus filius

Tobie

vinca q̄ debet tibi cū om̄i suba eius. Et ait
tobias. Audio q̄ tradita est visus septem: et
occisi sunt a demone. Et r̄ndit angel⁹. Noli
timere. sup̄ petulātes et deū nō timētes pore
stare demoniū h̄z. Tu autē cū acceperis eam
tribus diebus et tenebis ab ea. et de nocte vacabi
tis ambo orōnib⁹. Prima nocte incēso teo
re piscis p̄cib⁹ visus fugabit demoniū. Secūda
nocte in copulatiōe sc̄tōz p̄riarchaz admir
teris. et orabit deū vt in participiū sanctita
tis et pudiciē patriarcharū admittat vos.
Tercia nocte benedictiōe sequeris vt fil
lij p̄ceant ex vob̄ sani et incolumes. Hāc be
nedictiōe p̄stabat vel sacerdos vel aliquis
maior inter eos v̄scē sacerdotis gerēs. Quar
ta nocte accipies eā cū timore dei: amore fil
lioz mag⁹ q̄ libidie duc⁹: vt in semē abrae
benedictiōe in filiis sequaris. Tandē in
gressi sunt ad raguel. Cūq̄ diceret raguel
v̄xori sue: q̄simillimū esse iuuenē hunc to
bie sobriū suo: dixit ad eū angel⁹. Hic est
filius illi⁹. Et letat⁹ est raguel: et instaurauit
cōuiuū. Tūc ait tobias. Nō manducabo
neq̄ bibā nisi p̄us petitiones meā p̄firmes:
et p̄mittas mibi dare sarā filiā tuā. Quo au
dito: expauit raguel. et hesitanti de responso
dixit ei angel⁹. Noli timere dare eā tibi p̄iu
gem. huic em̄ debet: et p̄terea al⁹ nō potuit
habere eā. Tūc ait raguel. Scio qm̄ a deo
venisti: et q̄ exaudisti dñs p̄ces et lachrymas
meas: vt p̄iungeret̄ bec filiā mea cognatiōi
sue fm̄ legē moysi. Et apphēdes p̄ dexterā
filie tradidit eā dextre tobie dicens. De⁹ pa
trum nostroz sit vobiscū: et p̄iungat vos et
impleat benedictiōe suā in vob̄. Et fecerūt
p̄scriptionē p̄iu gij: et comederūt b̄ndicentes
deū. Post cenā h̄o introduxerūt iuuenem in
cubiculū virginis: et protulit tobias de cassi
lide suo p̄tem lecoris et posuit sup̄ prunas.
Tūc raphael apprehēdit demoniū: et religa
uit illud in desertū sup̄ioris egypti. Tūc to
bias ait ad virginē. Sara: deprecemur deū
hodie et cras et secūdo. et tertio die cras. His
em̄ tribus noctib⁹ iungimur dō: quarta nocte
in nostro crim⁹ p̄iungo: filij em̄ sc̄tōz sum⁹.
nō possumus ita p̄iungi sicut et gentes que
ignorant deū. Et orauerūt ambo dicētes si
mul. Miserere nobis dñe deus patrū nos
troz miserere nob̄: et consenscamus ambo
pariter sani. Porro circa pullos cantum fe
cit raguel parari sepulcrum vt sepeliret eum

prius q̄ illucesceret: et misit ynam d̄ ancillis
ad videndū si iam obisset. Que reuera num
ciauit eos incolumes esse et secū pariter dor
mientes. Et laudauerūt oēs deū: et repleue
runt serui foueā quā fecerat prius q̄ lucisce
ret. et parauerūt solēne p̄iūsiū oib⁹ vicinis et
amicis suis. Et adiurauit raguel tobiam vt
duas hebdomadas maneret apud eū: et de
dit ei mediā partem omniū que possidebat:
faciēs scripturā vt reliqua pars que super
erat p̄ obitū suū deueniret ad tobiam. Tūc
ait tobias ad angelum que hominē estima
bat Azaria frater tu nosti q̄ gratis sit mora
nostra parentib⁹ meis: obsecro vt eas ad ga
belum: et reddes ei chirographū suū. et reci
pies ab eo pecuniā: et moncbis eā venire ad
nuptias. Tūc assumens raphael quattuor
d̄ seruis raguelis et duos camelos: venit ad
gabelum. et accepta pecunia duxit eū secum
ad nuptias. Et ingressus gabelus inuenit
eos discubentes. et benedixit eis. Cūq̄ om̄s
dixissent amen: cū timore dñi nuptiaz cōi
uium exercebat. Porro cum tobias moram
faceret in nuptiis: sollicit⁹ erat p̄ eo p̄ eius
q̄ ad diem terminatā nō redierat. mater h̄o
lachrymis irremediabilibus flebat dicens.
Heu me fili mi: vt qd̄ te misimus peregrina
ri: lumen oculoꝝ nostroz et baculū senectuz
nostre. Vir autē eius cōsolabat̄ eā. Por
ro raguel dicebat ad generū suū. Vane h̄:
et ego mittā nunciū salutē tue ad patrē tuū.
Cūq̄ ille nō adq̄sceret: tradidit ei sarā et
dimidiū substantie sue in pueris. in puellis.
in pecudibus. in camelis. in vaccis. in pecu
nia multa. Parētes h̄o monuerūt filiā suā
honozare socrū suā. diligere marituz. regere
familiā. gubernare domū. seipam irrephe
sibilem exhibere. Cūq̄ reuenterent̄ venerunt
ad carrā q̄ est in medio itinere: et ait angelus
ad tobiam. Precedamus nos duo: et sequen
tur nos lento gradu v̄xoz tuaz et familiā cum
animalib⁹. et tolle tecū de felle piscis: et linte
es ex eo oculos patris tui: et recipiet visum.
Porro anna sedebat secus viā q̄tūdie in su
percellio mōris v̄ respicere poterat de lon
ginq̄. Et cognoscēs alonge filiū suū ve
nientem: cucurrit ad virū suū dicens. Ecce
filius tu⁹ venit. Canis q̄s q̄ fil⁹ fuerat in viā
p̄cucurrit: et quasi nunci⁹ blandimēto caude
gaudebat. Tūc exurgens cecus data manu
puero: p̄cessit obuiam filio suo: et osculātes

filiū p̄ gaudio reuerūt. Cūq̄ adorassent de-
 um cōsederūt. Tunc thobias de felle piscis
 linit oculos patris. et sustinuit quasi p̄ di-
 midiam horā. et cepit egredi albugo d̄ ocu-
 lis eius quasi membranū oui. Quōd apprehē-
 dens tobias traxit ab oculis eius. statimq̄
 visum recepit. et glorificabāt omēs deū. Et
 ait tobias. Bñdico te deus israel. qm̄ casti-
 gasti me et sanasti me. et ecce video tobīa fili-
 um meū. Ingressa est et post septē dies sara
 vxor ei⁹ cū omī substātia sua et pecunia quā
 receperat a gabelo. et p̄uenerūt cōtribules et
 vicini ad tobiam. et p̄gratulabant ei p̄ septē
 dies epulantes cū gaudio. Cūq̄ narrasset
 tobias p̄l suo p̄ ordinē bona q̄ fecerat ei an-
 gelus in via. tulerūt angelū in partē rogan-
 tes vt dignaret̄ dimidiā partē oīm q̄ attule-
 rant acceptā habere. Tūc dicit eis angel⁹ oc-
 culte. Bñdicite deū celli. et corā oīb⁹ p̄itemi-
 ni ei: qz fecit vobiscū misericordiā suā. Et tēn-
 sacramentū regis abscondere bonū est. opera
 aut̄ dei reuelare et p̄titeri honorificū est. Nō
 abscondā a vob sermōnē occultū. Bona est
 oratio. cū ieiunio et elemosyna. Cū orabas et
 derelinquebas prandiu: et abscondēbas mor-
 tuos p̄ diem: et nocte sepellebas. ego obtuli
 oīem tuā dño. et qz accept⁹ eras ei necesse
 erat vt tentatio p̄baret te. et misit me dñs vt
 curarē te: et sarā vxorē filij tui a demonio li-
 berarē. Ego ei sū raphael angelus vñ⁹ ex se-
 ptē. lex vniuersis q̄ astam⁹ ante dñm. Qui
 cū audissent: tremētes abierunt in facies
 suas. Et ait angelus. Pax vob. nolite time-
 re. Cum essem vobiscū videbar ex necessita-
 te vobiscū māducare et bibere: sed ego cibo
 inuisibili et potu vtor q̄ ab hominib⁹ videri
 nō pōt. Tempus est vt reuertar ad eū q̄ mi-
 sit me. Et hec dices ab aspectu eoz ablatu
 est. Tūc p̄strati p̄ tres horas in facies suas
 benedixerūt deū: et erurgentes narrauerunt
 oīa mirabilia ei⁹. Apertensq̄ tobias sensor
 os suū benedixit dñm et dixit. Magnus es
 dñe in eternū: qm̄ flagellas et saluas. dedux-
 cis ad inferos et reducis. Nō est q̄ effugiat
 manū tuā. Et horatus est in h̄ cantico biez
 rusalem et captiuū pplm̄ dei: vt exemplo sus-
 puerterent ad dñm. et facerēt iusticiā coram
 eo: et crederēt q̄ cū eis faceret misericōdiam. Et
 p̄phetavit de hierlm̄ dicens. Omnes fines
 terre adorabūt te. Nationes ex longinquo
 ad te venient: et munera deferētes adorabūt

dominū in te. Quod mystice de tēpore gra-
 tie dictū esse ex his q̄ sequunt̄ apparet. Por-
 te hierlm̄ ex sapphyro et smaragdo edificabū-
 tur: et per vicos eius alleluia cantabit̄. Erat
 aut̄ tobias. lxx. annoz quādo lumen amisit
 sexagenarius vero illud recepit. et postea vi-
 xit annis. lxx. et vidit filios nepotū suozum. et
 compleuit annos centū et duo decim. Hic
 tamē de mysterio videt̄ velle eum postq̄ illū
 luminatus est. xlii. annis supuicisse. Refert̄
 quasi mystice. xl. ad labores abstinentie. du-
 os p̄o ad dilectionē dei et proximi. Cūq̄ vi-
 deret obitū sibi imminere: vocauit filiū suū
 ad se et septem filios eius. dicitq̄ eis. P̄ope-
 rit interitus in nīniue. Video quā iniqui-
 tas eius finē dabit ei. Non em̄ exciderit ver-
 bū dei: et fratres nostri q̄ dispersi sunt a ter-
 ra israel reuertent̄ ad eam et replebit̄. et dom⁹
 dei q̄ in ea incensa est iter reedificabit̄. Hoc
 tū magis videt̄ p̄phetali certitudine p̄vete-
 ba p̄teriti tēporis p̄dixisse q̄ rē gestam nar-
 rasse. Adhuc enū stabat hierusalem et tem-
 plū in ea. Cūq̄ monuisset eos de dilectio-
 ne dei et timore et elemosynis faciēdis: et vt ipsi
 eadē mandarēt filiis suis: addidit. Vos autē
 nolite manere hic. sed quacūq̄ die sepellerit̄
 ris matrē vestrā circa me in vno sepulcro: ex
 eo dirigite gressus vros vt eas. hinc. Et mor-
 tu⁹ est tobias: et postmodū vxor eius. Et abs-
 cessit tobias ex nīniue cū vxore sua et filijs
 et nepotib⁹: et reuersus est ad soceros suos.
 Et inuenit eos in bona senectute: et curā eo-
 rum gessit. et clausit oculos eoz. raguelis scz
 et anne. Et notandū q̄ in sacra scriptura q̄nos
 dicunt anne. Mater samuelis. vxor tobie.
 vxor raguel. mater b̄ie marie p̄gis. et anna
 p̄phetissa. Hortuus est et tobias minor cō-
 pletis annis. xci. et sepelierūt eū oīs cognā-
 tio eius: et oīs generatio eius. In sancta em̄
 p̄uersatione p̄mansit: ita vt accept⁹ esset tam
 deo q̄ hominib⁹. Nūc ad historiā captiuita-
 tis hierlm̄ reuertemur. et post historiā ius-
 dith et hester locis suis explicabimus.

De morte godolie.
 Caplm̄. ii.

Actum est autē

f cum p̄fecisset rex babilōis godo-
 liam reliquīs terre venērēt ad eū
 oēs q̄ euaserāt manus hostiū: et inter finitē-
 mas gētes latuerāt. vel q̄buscūq̄ latibula